

Ohjausryhmän kokouksen pöytäkirja 1/09

Aika: Keskiviikko 25.2.2009 klo 13-15

Paikka: Oppimiskeskus Aleksandria, luokka 430 (videoyhteys Ouluun)

Ohjausryhmän jäsenet:

Eeva-Liisa Aalto (Tieteellisten seurain valtuuskunta)
Turid Hedlund (Svenska handelshögskolan) - poissa
Kristiina Hormia-Poutanen (Kansalliskirjasto)
Päivi Kytömäki (Oulun yliopiston kirjasto) – poissa
Jukka Lindeman (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Annikki Roosin sijainen)
Hannele Niemi (Helsingin yliopisto, puheenjohtaja)
Olli Poropudas (Opetusministeriö) - poissa
Kaisa Sinikara (Helsingin yliopisto, kirjastopalveluiden koordinoituyksikkö)
Ulla Ohvo (Amkit-konsortio)

Paikalla olevat asiantuntijat:

Jyrki Ilva (Kansalliskirjasto, sihteeri)
Veera Ristikartano (Helsingin yliopisto, kirjastopalveluiden koordinoituyksikkö)
Ville Varjonen (Oulun yliopiston kirjasto)

Käsiteltävät asiat:

1. Kokouksen avaus

2. Esityslistan hyväksyminen

Esitys: Hyväksytään esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös: Esityksen mukaan.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1)

Esitys: Hyväksytään pöytäkirja.

Päätös: Esityksen mukaan.

4. Ohjausryhmän kokoonpano

Helsingin yliopiston rehtori nimennyt ohjausryhmän (rehtorin päätös 013/2009).

Esitys: Todetaan rehtorin päätös ja uudet jäsenet.

Päätös: Esityksen mukaan.

Uusista jäsenistä paikalla oli Ulla Ohvo, joka toivotettiin tervetulleeksi mukaan.

Annikki Roos on siirtynyt Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa toisiin tehtäviin, eikä näillä näkymin voi osallistua ohjausryhmän toimintaan. Hänen sijastaan ohjausryhmän kokouksiin osallistuu Jukka Lindeman.

Todettiin, ettei hankkeen budjetissa ole varattu rahaa ohjausryhmän jäsenten matkakuluihin. Kokouksiin on tarvittaessa mahdollista osallistua etäyhteyden kautta.

5. Hankkeen eteneminen

Hankkeen projektiryhmä on kokoontunut tähän mennessä kahdesti (11.12. ja 13.2.).

Kansalliskirjastossa hankkeen työntekijöiden rekrytointi on viivästynyt jonkin verran. Tietojärjestelmäasiantuntijan paikka oli ensimmäisen kerran haussa jo joulukuussa, mutta hakemuksia tuli tuolloin niin vähän, että paikka päätettiin laittaa uudelleen hakuun samalla kertaa projektikoordinaattorin kanssa. Toisella kierroksella hakemuksia tuli enemmän, ja tietojärjestelmäasiantuntijan tehtävään valittiin DI Janne Pietarila (aloittaa 2.3.) ja projektikoordinaattoriksi YTM Tiina Pasanen (aloittaa 16.3.).

Helsingin yliopiston osahanketta on valmisteltu yhdessä dos. Marjut Salokanteleen kanssa. Tuleva aikataulu ja työnjako riippuu jossain määrin Salokanteleen muusta työtilanteesta. Tekijänoikeuksien käsikirjan käytännön kirjoitustyöhön saatetaan rekrytoida avuksi joku muu soveltuva henkilö, jos tällainen vain löytyy.

Oulun yliopiston kirjaston julkaisujärjestelmän uudistamista suunnittelevan hankkeen työntekijänä on aloittanut tammikuussa Matti Varanka. Työsuhde on ollut toistaiseksi osa-aikainen, mutta muuttuu maaliskuun alusta kokopäiväiseksi. Toiminta keskittyy alkuvaiheessa testaukseen ja työvälineiden valintaan.

Esitys: Merkitään tiedoksi. Keskustellaan asiasta.

Päätös: Esityksen mukaan.

6. Toiminnan suunnittelu

Jyrki Ilva esitteli osahankkeiden alustavia projektisuunnitelmia (liite 2). Koska henkilöstön rekrytointi on viivästynyt jonkin verran, suunnitelmaa täsmentyy joiltakin osin vasta myöhemmin. Hankkeen rahoitus on tullut opetusministeriöstä Kansalliskirjastoon toimintamäärärahana, jolloin siitä ei tämänhetkisen tiedon mukaan peritä yleiskustannusosuuksia. Osahankkeille tarkoitetut rahat siirretään Kansalliskirjastolta vastuuoorganisaatioille.

Kansalliskirjaston koordinoiman, julkaisuarkistojen teknistä arkkitehtuuria koskevan osahankkeen osalta projektisuunnitelmassa esitetty listaus teknisen kehitystyön päämääristä ei ole vielä selkeästi aikataulutettu. Odotettavissa oleva DSpace-version 2.0 julkistaminen vaikuttaa siihen, missä järjestyksessä kehitystyötä kannattaa tehdä.

Kaisa Sinikara ja Veera Ristikartano valottivat Helsingin yliopiston osahanketta koskevia suunnitelmia Marjut Salokanteleen laatiman tekstin pohjalta. Alkuvaiheessa tarvitaan juridista analyysia mm. yliopiston sisäisistä vastuista rinnakkaistallentamiseen liittyen. Alustavasti on sovittu, että Kaisa Sinikara vastaa HY:n rinnakkaistallentamista koskevan toimintamallin kehittämistä ja toimii yliopistoa edustavana sopijaosapuolena tutkijoiden suuntaan ainakin vuodenvaihteessa tapahtuvaan organisaatiomuutokseen saakka.

Ville Varjonen kertoi Oulun yliopiston kirjaston suunnitelmista. Uuden järjestelmän suunnittelu alkaa ohjelmistovaihtoehtojen testaamisella ja vertailulla. Valintaprosessissa perehdytään seuraaviin ohjelmistoihin: DSpace, EPrints, Fedora ja CDSInvenio. Tavoitteena on se, että uuden järjestelmän pohjana käytettävä ohjelmisto on valittu kesään 2009 mennessä.

Esitys: Päätetään toiminnan suuntaviivoista jatkovalmistelua varten.

Päätös: Esityksen mukaan. Toiminnan suunnittelua jatketaan projektisuunnitelmien perusteella.

Ohjausryhmä keskusteli hankkeen koordinaattorin tehtävistä. Todettiin, että koordinaattori seuraa hankkeen etenemistä, toimii kokouksien sihteerinä, huolehtii koulutusten

suunnittelusta ja koordinoinnista yhdessä osahankkeiden kanssa sekä hankkeen viestintäsuunnitelman laatimisesta. Koulutusten osalta toivottiin ohjausryhmän seuraavaan kokoukseen tarkempaa aikataulua ja karttaa hankkeen puitteissa järjestettävistä koulutustilaisuuksista.

Ohjausryhmä keskusteli myös julkaisuarkistoaineistojen käyttötilastojen kehittämistä koskevista tavoitteista. Yhteensopivuutta kaupallisten kustantajien Counter-projektin suositusten kanssa pidettiin tärkeänä, jotta myös open access –aineistojen käytöstä voitaisiin saada vertailukelpoisia lukuja. Teknisten ratkaisujen lisäksi voisi olla hyvä pohtia myös poliittisella tasolla sitä, mikä on se tavoitetila, jonka suuntaan lukujen toivotaan kehittyvän. Keskustelussa esitettiin myös idea verkkoaineistojen käytön tilastointiin liittyvän koulutus- tai keskustelutilaisuuden järjestämisestä.

Keskustelussa todettiin, että toisin kuin tutkimuslaitoksissa, yliopistoissa julkaisujen tekijänoikeudet kuuluvat tekijöille. Yliopisto ei halua määrätä missä tutkijat julkaisevat artikkelinsa, ja tämän vuoksi Helsingin yliopiston tallennusmandaattiin on tulossa myös opt out –mahdollisuus, jos kustantajien kanssa solmittavat sopimukset estävät artikkelin julkaisemisen. Mandaatti koskee vain artikkeleita, joiden kohdalla solmitaan yleensä julkaisusopimus, monografioiden kohdalla taas puhutaan yleensä kustannussopimuksesta. Oma erityisongelmansa ovat lisäksi esim. ministeriöille tehtävät tilaustutkimukset, joissa tutkijalle ei jää oikeuksia julkaisuun tai tutkimusaineistoon.

Eeva-Liisa Aalto totesi, että muut yliopistot seuraavat tarkasti Helsingin yliopiston tekemiä ratkaisuja. Lisäksi sopimuskäytäntöjä koskevat päätökset kiinnostavat myös kustantajia, jotka ovat valmiita neuvottelemaan julkaisemisen ehdoista (esim. embargot). Erityisongelmana ovat kuitenkin pienet kaupalliset kustantajat ja erityisesti artikkelikokoelmat, joiden julkaiseminen on muutenkin taloudellisista syistä vaakalaudalla. Kristiina Hormia-Poutanen korosti sitä, että suurten kansainvälisten kustantajien osalta sopimusneuvotteluja voi olla hyödyllistä käydä yhteistyössä FinELibin kanssa, jolloin tallennusoikeudet saatetaan saada valmiiksi mukaan aineistosopimukseen ja viesti menee kustantajille perille myös tätä kautta.

7. Hankkeen tiedotus

Hanketta esitelty on esitelty Kansalliskirjaston Tietolinja-lehdessä 2/2008 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe200812182274>). Artikkelin perustuu suurimmaksi osaksi hankesuunnitelmaan.

Hankkeelle on perustettu Helsingin yliopiston wiki-palveluun oma sivusto, jonne kootaan tulevaisuudessa hankkeen sisäiset dokumentit. Hankkeen ulkoisessa tiedotuksessa voidaan todennäköisesti hyödyntää FinnOA:n suunnitteilla olevaa kansallista open access –uutisblogia.

Esitys: Merkitään tiedoksi. Keskustellaan asiasta.

Päätös: Esityksen mukaan.

8. Muut asiat

Sovittiin, että ohjausryhmän seuraava kokous pidetään 8.5.2009 klo 12.30-14.30.

LIITE 1: Ohjausryhmän kokouksen 4.11.2008 pöytäkirja

LIITE 2: Osahankkeiden projektisuunnitelmat